

forget it. He was walking towards the door just as Rose came bustling out. 'Hello, I'm Rose. Sorry I took so long, but a customer came in just as you darted off' (J. Archer, *As the Crow Flies*, 55).

Діти, які до певного віку засвоюють лише елементарні мовленнєві кліше, користуються ними і для вираження вибачення. Наприклад: *'You are late' her mother said without ever taking her eyes off the papers. 'I'm sorry, Mommy,' Gabriella whispered* (J. D. Salinger, *Nine Stories*, 41).

Стать мовця, за нашими матеріалами, суттєво не впливає на форму висловлювання і не дозволяє чітко типізувати висловлювання вибачення, сформовані мовцем-чоловіком і мовцем-жінкою.

Таким чином, застосування фреймового аналізу при вивченні комунікативної ситуації вибачення дозволило нам детально розглянути всі її компоненти та з'ясувати, які з них відіграють вирішальну роль у появі висловлювання вибачення, а які лише впливають на його форму.

Перспективу дослідження вбачаємо у дослідженні перлокутивного ефекту висловлювань вибачення у залежності від мовного оформлення і взаємодії комунікантів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Бахтин М. М. – М. : Искусство, 1979. – 424 с.
2. Белл Р. Социоллингвистика. Цели, методы и проблемы / Р. Белл ; [Пер. с англ.]. – М. : Международные отношения, 1980. – 320 с.
3. Городецкий Б. Ю. От лингвистики языка к лингвистике общения / Б. Ю. Городецкий // Язык и социальное познание. – М. : Наука, 1990. – С. 39–55.
4. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ: типы фреймов / С. А. Жаботинська // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси : ЧНУ, 1999. – Вип. 11. – С. 12–25.
5. Конопелько Е. В. Эмоциональный перлокутивный эффект и его интерпретация участниками коммуникации (на материале современного английского языка) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Е. В. Конопелько. – Л., 1990. – 16 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія / Максименко С. Д. – К. : Освіта, 2000. – 352 с.
7. Новый тлумачний словник української мови: у 4 т. / [уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпущко]. – К. : Вид-во „Аконіт”, 1999– Т. 1. – 1999. – 910 с.
8. Остин Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17: Теория речевых актов. – С. 2–129.
9. Почепцов О. Г. Комунікативний статус як параметр мовленнєвої взаємодії / О. Г. Почепцов // Мовознавство. – 1989. – № 4. – С. 40–45.
10. Стросон П. Ф. Намерение и конвенция в речевых актах / П. Ф. Стросон // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17: Теория речевых актов. – С. 130–150.
11. Microsoft Encarta Encyclopedia 2002. 1993–2001 Microsoft <http://encarta.msn.com/>

Одержано редакцією 10.10.2008

Прийнято до друку 17.11.2008

УДК 81'367.4 : 070.41

Л. В. Завгородня

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ СТЕРЕОТИПНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті на матеріалі публіцистичних текстів сучасних україномовних періодичних видань виокремлено й описано структурно-граматичні групи стереотипних стійких словосполук, які відображають переплетіння різних лексичних і синтаксичних чинників.

Ключові слова: стійкі словосполучення, ад'єктивно-субстантивні, субстантивно-субстантивні, дієслівно-іменні мовні стереотипні моделі.

В статье на материале публицистических текстов современных украиноязычных периодических изданий выделено и описано структурно-грамматические группы стереотипных устойчивых словосочетаний, которые отображают пересечение разных лексических и синтаксических факторов.

Ключевые слова: устойчивые словосочетания, адъективно-субстантивные, субстантивно-субстантивные, глагольно-существительные языковые стереотипы.

This article focuses on the analysis of structural-grammatical groups of stereotypically stable word combinations singled out in publicistic texts of Ukrainian periodical editions. The article proves that such word combinations are the result of interrelation of different lexical and syntactical factors.

Key words: stable word combinations, adjective-substantive, substantive-substantive, verbal-substantive stereotypes.

Стереотипність у доборі мовного матеріалу поширена в журналістських творах: від лексичних одиниць (інвентаря публіцистики) і характерних синтаксичних конструкцій до визначених моделей (схем) побудови надфразових єдностей, побудови абзаців і загального композиційного впорядкування текстів різних газетних жанрів.

Вже сам собою цей факт диктує необхідність поглибленого вивчення стереотипу як соціально-психологічного, лінгвістичного й комунікативного явища, із одного боку, та наукової систематики стереотипних засобів різних мовних рівнів у журналістських текстах – з іншого. Якраз реалізації другого завдання й присвячено пропоновану статтю.

Порушена в ній проблема стала предметом дослідницького інтересу таких учених, як М. Ф. Алефіренко [1], П. С. Дудик [8], А. І. Мамалига, О. М. Пазяк [13; 14], А. Д. Райхштейн [15], А. М. Шпилянникова [20] та інших. Їхні положення і знайшли свій подальший розвиток у результатах нашого дослідження, проведеного на матеріалі публіцистичних текстів сучасних україномовних періодичних видань "День", "Україна молода", "Експрес", "Голос України", "Урядовий кур'єр".

Таке вивчення мовних стереотипів має слугувати, на наш погляд, важливим відправним моментом для розробки типологічних характеристик стилю публіцистики.

Серед різних термінологічних позначень явища стереотипізації – нетермінологічні стандартизовані одиниці (Н. Н. Перчаткіна), автоматизовані форми мовного вираження (Н. Б. Гвишиани), стійкі словесні комплекси (Т. К. Караулова), стереотипні вирази (Л. М. Медведєва), стандарти (В. Г. Костомаров), мовні формули (Н. Ф. Непийвода), ми віддаємо перевагу в межах цієї статті більш узвичаєному терміну "мовний стереотип". На наш погляд, він найадекватніше відображає сутність аналізованих одиниць. Термін "мовний стереотип" є семантично глибоким, покриває багато видів міжрівневих мовних одиниць і їх сполук, зручний через свою узагальненість, лапідарність та членованість, яка дає змогу розкладати мовні стереотипи на компоненти та аналізувати їх і загалом, і компонентно.

Наявність стереотипу (лексичного, синтаксичного, композиційного) лінгвісти пояснюють тим, що більшість видів газетних текстів створюється завдяки колективній мовній діяльності. Така діяльність передбачає повторюваність окремих ситуацій, для опису яких можна використовувати стереотипні засоби вираження. Більше того, саме стереотипне рішення часто є доцільним, а оригінальне, незвичне не є необхідним.

Іншими словами, основною екстралінгвальною причиною вживання усталених стереотипних сполучень є типовість позначуваних ними предметних чи предметно-мовленнєвих ситуацій [15]. На думку В. В. Різуна, "зміст фрази (на рівні слововживання, лексичної сполучуваності, граматики) і форма твору мають бути більшою мірою стереотипними. Незвичні для читача конструкції, насиченість тексту словами в переносному значенні, нестандартне оформлення тексту ускладнюють процес розуміння, роблять його багатозначним. Для публіцистичних текстів надмірний відступ від звичного, стереотипного у змісті й формі – небажаний" [17, с. 55].

Усталеність вибору самих фактів, які потрібно описати, пояснити, та їх повторювана (стереотипна) композиційна впорядкованість – саме ці явища, як стверджує Н. М. Разінкіна, сприяють регулярному відтворенню ряду мовних одиниць і тим самим створенню мовного стереотипу [16, с. 59]. Інакше кажучи, повторюваний тип змісту (типова ситуація) і композиційний стереотип у побудові тексту є суттєвими факторами, які визначають

виникнення мовного стереотипу. Одні жанри газетної публіцистики передбачають мовне вираження більш точно, інші – менше. Поняття передбачуваності можна зобразити у вигляді шкали, на одному кінці якої є мовні форми, що передбачені в усіх випадках, на іншому – абсолютно непередбачувані, а між ними – мовні форми різного ступеня передбачуваності.

Дослідження природи стереотипності в доборі мовного матеріалу можливе з погляду семантичних особливостей мовного матеріалу (збереження / втрати стереотипними одиницями їх самостійного смислового значення) і за місцем у тексті та за потенційною здатністю / нездатністю вживання у певних частинах тексту (тобто дистрибутивно).

При цьому слід наголосити, що автоматизованість відтворення мовної моделі, яка зумовлена стереотипним характером її вживання, стирає виразні можливості цієї моделі. Ставши звичним будівельним матеріалом, така мовна структурна одиниця формалізується, і компоненти структури поступово втрачають свої самостійні смислові значення. У таких структурних одиницях передбачуваність вживання компонентів, так само як і смислових зв'язків між ними, дуже висока [6, с. 12].

Зі структурно-граматичного погляду в колі стереотипних словосполучень публіцистичного дискурсу можна виділити три великі групи, які відображають переплетіння різних лексичних і синтаксичних факторів: ад'єктивно-субстантивні, субстантивно-субстантивні, дієслівно-іменні.

Мовні стереотипи ад'єктивно-субстантивного типу. Серед сполучень ад'єктивно-субстантивної групи привертають до себе увагу словосполучення з:

предметно-кваліфікаційним значенням: *соціальне розширування, демократичний блок, народний фронт, національне відродження, гуманітарна акція, гуманітарна допомога, ринкова економіка, ринковий шлях, економічне зростання, парламентська більшість, політичний імідж, демократична опозиція, ближнє зарубіжжя, багатопартійна система, міжетнічні конфлікти;*

оцінно-якісним значенням: *силові міністри, олігархічний клан, цивілізаційний шлях, залаштункова війна, жорсткі міри, антикорупційна програма, бандитське лобі, мафіозно-кланові сили, пострадянська мафія, політичне шоу, політична заангажованість, живі гроші, брудні гроші, сепаратистські настрої, передовий досвід, керівна верхівка;*

метафорично зв'язним значенням: *подвійні стандарти, сиропні обіцянки, партійна каста, залізна завіса, передвиборчі перегони, залізна рука, політичний Олімп, номенклатурно-бізнесова колода, політичний гладіатор, політичний фронт, політична орбіта, політичний імпотент, грошові мішки, нафтовий король, заморожений рахунок, податковий прес, нульовий варіант, міністерські портфелі, конституційний вакуум;*

узагальнено символічним значенням: *білі одяжі, мертва точка, червоне світло, перша кнопка, білі плями, чорні плями, зоряний час, американська мрія, візитна картка.*

У формуванні загального значення стійких словосполучень важливу роль відіграють так звані *стрижневі слова* [1, с. 29–34], які можуть збігатися або не збігатися із синтаксично-опорними словами. На відміну від семантично маркованого компонента, визначені лексеми семантично нейтралізуються і стають лише індикатором певних тем, розгортання яких відбувається за допомогою кваліфікованого означення [1, с. 33]. Справді, семантично-опорним компонентом у наших прикладах є означення *національне* (відродження), *гуманітарна* (акція), *гуманітарна* (допомога), *ринкова* (економіка), *ринковий* (шлях), *економічне* (зростання), *грошові* (мішки), *нафтовий* (король), *тіньові* (дільці), *заморожений* (рахунок), *корумповані* (елементи) тощо. Стосовно тих компонентів, що їх визначають (*відродження, акція, допомога, економіка, шлях, зростання* тощо), то вони, хоч і виступають індикаторами певних тематичних полів, але не є семантично спустошеними і також беруть участь у формуванні значення, хоч і не домінують у ньому [18]. Поряд з якісними прикметниками, семантично-опорними компонентами, або "ознаковими словами" [4] виступають відносні прикметники (вони переважають у складі мовних стереотипів). Перевага відносних прикметників у стереотипних сполуках пояснюється тим, що, відіграючи домінуючу роль (в смисловому аспекті), вони теж можуть розвивати значення якісної оцінки специфічних ознак синтаксично опорного найменування, вираженого іменником. Напр.: *гуманітарна* (акція) – "яка проводиться для людей – під знаком людяності – з любов'ю до людей – людяна" (Л. 3.); *тіньові* (дільці) – "ті, що закриті від джерела світла – приховані від очей – навмисне непомітні – таємні" (Л. 3.).

Мовні стереотипи субстантивно-субстантивного типу. У другій групі опорним компонентом є іменники, які називають абстрактні поняття і процеси: *свобода вибору, криза економіки, криза кадрової політики, лібералізація підприємств, лібералізація цін, підвищення цін, війна впливів, війна компроматів, група підтримки, акція протесту, мітинг протесту, органи влади, коридори влади, вищі ешелони влади, гілки влади, вакуум влади, плюралізм думок, чистка чиновництва, система ідеологічних координат.* Характерною особливістю їх є наявність слів-замінників: *генерація лідерів/політиків, слуги народу/закону, група/зона/сфера впливу, образ ворога/партнера/друга.*

Для мовних стереотипів ад'єктивно-субстантивного та субстантивно-субстантивного типу властива серійна сполучуваність. Для цих серій характерний єдиний семантично опорний компонент – як кваліфікаційний елемент (це може бути іменник або прикметник), що володіє детермінованою сполучуваністю (тобто стабільною сполучуваністю тієї самої лексеми з певними словами обмеженої лексико-семантичної галузі) [9]. У результаті виникає серія стійких сполучень, в яких один компонент постійний, а інший – змінний. Можна виділити такі серії з мовних стереотипів, які найчастіше вживаються у ЗМК із семантично-опорними компонентами:

демократичний: демократичні перетворення, демократичні інституції, демократична опозиція;

політичний: політичне шоу, політичні дебати, політична війна, політичний імідж, політичний горизонт, політичний фронт, політична битва, політичне угруповання, політичне протистояння, політичні дивіденди, політичні холдинги, політична арена, політичний біженець, політичне обличчя, політичні ігри, політична заангажованість, політичні сили, політичний імпотент, політичний Олімп;

владний: владні установи, владні структури, владні важелі, владні сили, владні міжусобиці, владний Олімп;

стратегічний: стратегічне партнерство, стратегічна еліта, стратегічна зброя, стратегічна помилка, стратегічний інтерес;

тіньовий: тіньовий капітал, тіньова протекція, тіньовий бізнес, тіньові гроші, тіньова економіка, тіньові структури, тіньові ділячі;

альтернативний: альтернативний проект, альтернативне мислення, альтернативна ініціатива, альтернативне забезпечення, альтернативна думка, альтернативне рішення, альтернативні вибори, альтернативна програма;

високий: на високому рівні, чиновники високого рангу, високі посадовці, високі урядовці

ядерний: ядерний чемоданчик, ядерний щит, ядерний дрючок;

силові: силові відомства, силові методи, силові структури, силові заходи;

істеблішмент: правлячий істеблішмент, російський істеблішмент, зовнішньополітичний істеблішмент, вітчизняний істеблішмент, український істеблішмент, місцевий істеблішмент, московський істеблішмент;

структури: бізнесові структури, комерційні структури, силові структури, владні структури, чиновні структури, політичні структури, олігархічні структури;

війна: інформаційна війна, війна впливів, війна компроматів, війна суверенітетів, війна законів, залаштункова війна, кланова війна, митна війна, бюджетна війна;

клан (клани): олігархічні клани, фінансово-економічні клани, фінансово-політичні клани, донецько-дніпропетровський клан;

мафія: російська мафія, рідна мафія, державна мафія, пострадянська мафія, нафтова мафія;

політика: цінова політика, бюджетна політика, велика політика, тіньова політика, соціально-економічна політика;

влада: органи влади, вищі ешелони влади, гілки влади, інститути влади;

еліта: національна еліта, адміністративна еліта, політична еліта, керівна еліта, фінансова еліта, владна еліта, економічна еліта, кланова еліта, кримінальна еліта, стратегічна еліта, панівна еліта, кадрова еліта, партійна еліта, регіональна еліта, територіальна еліта;

потенціал: економічний потенціал, науковий потенціал, військовий потенціал, творчий потенціал, інтелектуальний потенціал.

Стереотипні дієслівно-іменні структури. На синтаксичному рівні засобом стереотипізації мови преси є широке використання стійких словосполучень предикативного

типу: *виявити бажання, здобути перемогу, проявити турботу, піддати критиці, здійснювати керівництво, підводити підсумки, покращити клімат* тощо.

Дієслівно-іменні одиниці мови газети різноманітні за семантикою і семантичними відношеннями компонентів. Виділення їх дослідниками в окрему групу відбувається на основі кількох диференційних ознак:

відтворюваність дієслівного компонента, зв'язаного з іменним компонентом певної тематичної групи;

десемантизація дієслівного компонента;

смыслоутворювальна роль іменного компонента і вираження одного синтаксичного члена цілим словосполученням.

Додатково виділяють диференційні ознаки синонімічної співвіднесеності з однокореновими дієсловами і відсутність метафоричності, якої або й не було в словосполученні, або вона стерлася внаслідок частого його вживання. Додатковими вони вважаються тому, що виявляються не в усіх сталих висловах [14, с. 82].

Досліджуючи глибинні процеси розвитку синтаксису, мовознавці пояснюють бурхливе виникнення сталих дієслівно-іменних словосполучень номіналізацією процесу, тобто позначенням процесу іменником, а не дієсловом. При розгорнутій номіналізації дієслово транспонується в словосполучення [5, с. 87]. Дослідники синтаксису російської мови М. М. Прокопович, П. О. Лекант пояснюють ширшу вживаність у мові описових дієслівно-іменних зворотів тенденцією до розвитку аналітизму, "оскільки в складі дієслівно-іменного описового звороту семантичний центр перемістився в іменниковий компонент, а граматичний центр – у дієслівний компонент" [12, с. 61].

Ці сталі вислови у лінгвістичній літературі мають неоднакові назви: фразеологічні сполучення (В. В. Виноградов, А. І. Мамалига і О. М. Пазяк); контекстологічні сполуки (С. Г. Гаврин), фразеологічні вирази номінативного характеру (М. М. Шанський); описові вирази (Ф. І. Буслаєв); описові дієслівно-іменні звороти (П. О. Лекант) дієслівно-іменні сполучення (В. М. Дерибас).

Зміст предикативного сполучення розкривається в залежному іменникові – семантичному центрі стійких сполук. Десемантизоване дієслово, виконуючи роль посередника-зв'язки, організовує предикативну частину граматично, вводить її в синтаксичну структуру речення.

Такі предикативні сполучення слів, набуваючи характеру постійно вживаних, стають суттєвою ознакою газетно-публіцистичного стилю.

Фразотворення відбувається за типовими синтаксичними моделями:

дієслово + іменник у знахідному відмінку: *прийняти постанову, підтримати вимоги, конкретизувати шляхи, вести трансляцію, розпочати кампанію, грати роль, мати звичку, кинути виклик, порвати зв'язки, взяти курс, виконати зобов'язання, розв'язати проблеми, мати повагу, зробити спробу, створити умови, підірвати репутацію, отримати допомогу;*

дієслово (дієприкметник) + іменник в орудному відмінку: *стали очевидцями, ділитися досвідом, користуватися підтримкою, є вкладом, виступити з доповіддю, підтверджене результатами, скористатися умовами, слугувати підтвердженням, стати подією, керуватися інтересами, задатися запитанням, скріпити підписами, поділитися думками, піти шляхом, виявитися випадковістю;*

дієслово + іменник у давальному відмінку: *піддавати сумніву (ізоляції, критиці), підлягати ізоляції, підлягати поверненню, не відповідати завданням (потребам, інтересам), слідувати програмі(цілям);*

дієслово + іменник у родовому відмінку: *не звертати уваги, добиватися успіхів, дійти висновку, зазнати збитків, вжити заходів, шукати виходу, додавати головного болю;*

дієслово + іменник в місцевому відмінку: *мати на увазі, перебувати на стадії, сприяти у запровадженні, мати на меті, працювати в напрямі, зосередити в руках, перебувати в умовах, виступати у ролі;*

дієслово + іменник у знахідному відмінку з прийменником: *прийняти в експлуатацію, прийти на зміну, покласти в основу, розглядати крізь призму, мати за основу, доводити до відчаю, виводити з терпіння, ставити під сумнів, ввести в оборот, подати у відставку, брати під захист, запустити в роботу, втрутитися в ситуацію, ставити за мету, запровадити в практику, впливати на зростання;*

дієслово + іменник у родовому відмінку з прийменником: доводити до відчаю, виводити з терпіння, випадати із систем, вивести зі стадії, ішкодувати з приводу, вести до збільшення, приєднатися до акції, приходити до згоди, залучати до пропаганди;

дієслово + іменник в орудному відмінку з прийменником: перебувати під впливом, тримати під контролем, працювати за принципом, рахуватися з інтересами, грати за правилами, ставитися з підозрою.

Сталі дієслівно-іменні словосполучення можуть використовуватися без змін, тобто у своїй прескриптивній формі, або можуть зазнавати певних модифікацій через прагматичну настанову тексту. Типовою рисою зв'язаних дієслівно-іменних сполучень у публіцистичних текстах є їх нормативне розширення (прийом вклинювання) [10, с. 110], що полягає у внесенні прикметника чи займенника, які уточнюють іменний компонент і акцентують його актуалізацію в контексті. Вклинювання у текстах газети має як уточнювально-конкретизуючий, так і оцінний характер: *висувати настійні вимоги, робити особистий внесок, вести офіційні переговори, відстоювати свої права, задовольняти свої потреби, давати широкий простір, придбати величезну вагу, досягти великих здобутків, вести широку дискусію, виявити високе довір'я, показати успішні результати, робити відповідні висновки, компенсувати на належному рівні.*

Уведення уточнювального компонента конкретизує зміст і надає нових відтінків у значенні словосполучення. Сприйняття такого сталого вислову як закономірного забезпечується доцільністю, стилістичною вмотивованістю [13, с. 73]. Але умови газетного тексту (актуальність певної тематики і спричинена цим часта повторюваність цих зворотів) призводять до того, що означення стають постійними, штапованими: *мати велике значення, приділяти велику увагу, пройти великий шлях, відігравати велику роль.* Тому в мовній практиці знову добирається якесь інше означення, що освіжило б такий вислів.

Стереотипні сполуки за своєю структурою можуть бути складними. Основою служить стійке дієслівно-іменне сполучення, до якого приєднуються інші стійкі сполучення, утворюючи стійкий стандартний ланцюг: *висловила підтримку + підтримка прагнення + прагнення до активної участі + участь у створенні = висловила підтримку прагненню до активної участі у створенні; прийняти рішення + рішення про надання допомоги + фінансової допомоги + допомоги на завершення = прийняти рішення про надання фінансової допомоги на завершення.*

Тут ланцюговий стереотип, що нанизується на стійке дієслівно-іменне словосполучення, сприймається як схема думок, канва інформації. Такі ускладнені блоки своєю будовою передають думку, що вже не членується на частини, а сприймається скоріше підсвідомо, як єдине ціле, адже свідомість фіксує лише нове – конкретний факт.

Таким чином, показуючи психологічне сприймання сучасних реалій, стереотипні звороти відображають інтелектуальну й експресивно-емоційну оцінку, кваліфікуючи те, що позначається як "позитивне" чи "негативне".

Як бачимо, вивчення властивостей усталених одиниць у мові преси дає можливість дослідити їх структурно-семантичні особливості, допомагає виявити закономірності використання цих одиниць у публіцистичному дискурсі, глибше пізнати природу газетно-публіцистичного стилю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авалиани Ю. Ю. К семантической структуре фразеологических единиц / Ю. Ю. Авалиани, А. М. Эмирова // Труды Самаркандского ун-та им. А. Навои. Вопросы фразеологии. – Самарканд : Изд-во Самаркандского ун-та, 1971. – С. 29–34.
2. Алефіренко М. Ф. Народжені й оновлені сьогоднішнім / М. Ф. Алефіренко // Культура слова: Респ. міжвідомчий збірник. – К., 1987. – Вип. 33. – С. 46–51.
3. Виноградов В. В. Русский язык / Виноградов В. В. – М. : Высш. школа, 1972. – 614 с.
4. Виноградов С. И. Слово в парламентской речи и культура общения / С. И. Виноградов // Русская речь. – 1993. – № 3. – С. 36–42.
5. Гак В. Г. Языковые преобразования / Гак В. Г. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 768 с.
6. Гальперин И. Р. Информативность единиц языка / Гальперин И. Р. – М. : Высш. школа, 1974. – 175 с.

7. Добробабенко Д. С. Фирменный стиль: принципы разработки, использования, оценки / Добробабенко Д.С. – М. : Соверо, 1986. – 96 с.
8. Дудик П. С. Про характер словосполучень у мові преси / П. С. Дудик // Про культуру мови : м-ли республ. наук. конф. 11–15 лютого 1963 р. – К. : Наукова думка, 1964. – 280 с.
9. Ефименко Л. И. Понятие фразеологической серии / Л. И. Ефименко // Вопросы лексики и фразеологии современного русского языка : сб. статей – Ростов-на-Дону : Изд-во Ростов. ун-та, 1968. – С. 124–129.
10. Караулова Т. К. Некоторые аспекты структуры, семантики и функционирования устойчивых словесных комплексов в научном тексте / Т. К. Караулова // Язык и стиль научного изложения. Лингво-методические исследования : [отв. ред. М. Я. Цвиллинг]. – М. : Наука, 1983. – С. 100–115.
11. Костомаров В. Г. Перестройка и русский язык / В. Г. Костомаров // Русская речь. – 1987. – № 6. – С. 3–11.
12. Лекант П. А. Краткий справочник по современному русскому языку / П. А. Лекант, Л. Л. Касаткин. – М. : Высш. шк., 1991. – 384 с.
13. Мамалига А. І. Дієслівні сталі словосполучення у публіцистиці / А. І. Мамалига, О. М. Пазяк // Українське мовознавство : міжвід. наук. зб.– К.: Вища шк., 1976. – Вип. 4. – С. 70–75.
14. Пазяк О. М. Сталі дієслівно-іменні словосполучення в мові газети / О. М. Пазяк // Особливості мови і стилю засобів масової інформації. – К. : Вища школа, 1983. – С. 79–97.
15. Райхштейн А. Д. Текстовая значимость устойчивых словесных комплексов / А. Д. Рахштейн // Лингвистические проблемы текста : сб. науч. трудов МГПИИЯ им. М. Тореца. – М. : МГПИИЯ, 1983. – Вып 217. – 154 с.
16. Разинкина Н. М. Функциональная стилистика английского языка / Разинкина Н.М. – М. : Высшая школа, 1989. – 182 с.
17. Різун В. В. Літературне редагування / Різун В.В. – К. : Либідь, 1996. – 240 с.
18. Смерчко А. А. Фразеологічні інновації як відображення сприйняття світу : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук : спец. 10.00.01 / А.А. Смерчко. – К., 1997. – 22 с.
19. Шпилянникова А. М. Стандартизованные глагольно-наречные фразосочетания в газетной речи / А. М. Шпилянникова // Язык и композиция газетного текста: теория и практика : сб. статей – Свердловск : Изд-во Уральского ун-та, 1987. – 193 с.

Одержано редакцією 06.06.2008

Прийнято до друку 17.11.2008

УДК 81.373

Г. В. Чернопол

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЕКОНОМІКИ

У статті розглядаються основні джерела формування економічної терміносистеми. Акцентується увага на специфічних особливостях використання інтернаціональної лексики у системі спеціальних одиниць окремої галузі.

Ключові слова: термін, економічний термін, джерела запозичення, інтернаціоналізм, поліфункціональність.

Статья посвящена исследованию процесса формирования экономической терминосистемы. Подробно описано употребление интернациональной терминологии в